

УДК 327.8(477:470)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.39>

ГРОМАДСЬКА (ПУБЛІЧНА) ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ АГРЕСИВНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ірина Сухорольська, Ірина Климчук

Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних та соціальних наук,
кафедра політології та міжнародних відносин
вул. Митрополита Андрея, 5, 79013, м. Львів, Україна

У статті досліджено особливості нетрадиційної дипломатії в реаліях російсько-української війни, визначено сильні і слабкі сторони України та Росії щодо впливу на цільові аудиторії громадськості за кордоном у сучасних умовах.

Зроблено висновок, що, враховуючи нерівність стартових можливостей, до початку широкомасштабного вторгнення у лютому 2022 р. Україні, навіть за підтримки ЄС та США, було дуже важко стримувати вплив російської пропаганди і маніпуляцій, не кажучи вже про те, щоб схилити шальки терезів у інформаційному протистоянні на свій бік. Проте масштабна російська агресія та вчинені цією державою міжнародні злочини суттєво змінили ситуацію. Для того, щоб визначити рівень впливовості обох держав у міжнародному комунікаційному просторі та стан їхньої м'якої сили у теперішній час, використано теорію Н. Сноу, на думку якої, найважливішими у цьому аспекті є три чинники: доступ до множинних комунікаційних каналів; відповідність культури та ідей панівним глобальним нормам; довіра до країни, що підкріплюється її поведінкою.

Встановлено, що збільшення кількості і диверсифікація комунікаційних каналів та суб'єктів впливу на міжнародній арені, а також зміна ставлення до Росії у світі надали Україні безпрецедентні можливості для донесення своєї позиції, утвердження українських наративів та формування привабливого іміджу країни. Водночас Росія, як і раніше, покладається на традиційні комунікаційні канали і методи впливу – односторонню пропаганду, підкуп, залякування. Крім того, агресія та воєнні злочини РФ є вагомими аргументами на підтвердження позиції, що ця держава є відвертим ворогом глобальних норм і цінностей, передусім тих, що стосуються миру та гуманізму, і це перетворює Україну на головного їхнього захисника. Саме цим можна пояснити значну підтримку українців у багатьох країнах та заходи в дусі *cancel culture*, спрямовані проти всього російського. За таких умов роль української громадської дипломатії значно зростає, а основні її завдання зводяться до збереження і збільшення підтримки України у світі, протидії російським інформаційним спецопераціям, а також налагодження контактів із цільовими аудиторіями у віддалених країнах, де позиції Росії залишаються сильними.

Ключові слова: громадська дипломатія, публічна дипломатія, російсько-українська війна, пропаганда, інформаційна війна.

В реаліях агресивної війни, яку розв'язала Росія проти України, одним з головних завдань для нашого народу є пошук надійних союзників за кордоном. Сама держава-агресор використовує широкий арсенал засобів – від тиску і залякування до підкупу та інформаційних маніпуляцій – для того, щоб схилити на свою сторону якомога більше політичних акторів у різних країнах світу. В умовах, коли кожен чинник, що впливає на хід війни, може виявитися вирішальним, питання нетрадиційних форм дипломатії для України стає актуальним, як ніколи раніше. Водночас під впливом війни, глобальної пандемії та багатьох

інших чинників відбувається глибинна зміна міжнародного ландшафту, що супроводжується швидкою еволюцією міжнародних комунікацій. Ці процеси потрібно добре розуміти та враховувати для того, щоб українські зусилля з впливу на іноземці цільові аудиторії були ефективними та суттєво допомагали у досягненні зовнішньополітичних цілей.

Саме тому **метою статті** є виявити особливості та значення нетрадиційної дипломатії в умовах російсько-української війни, а також встановити сильні й слабкі сторони України та Росії щодо впливу на цільові аудиторії громадськості за кордоном. Теоретичною базою дослідження є роботи у сфері м'якої сили та нетрадиційної дипломатії авторства Е. Гілбоа, Р. Захарни, Н. Кулла, М. Леонарда, Я. Меліссена, Дж. Ная, Дж. Паммента, Н. Сноу. Важливі питання російського інформаційного-пропагандистського впливу висвітлені у роботах Т. Бройнінгера, Н. Марінова [1], І. Манора, Дж. Паммента [2], Г. Сімонса [3], Д. Бекера [4] та інших авторів.

1. Термінологічні аспекти.

Аналізуючи сучасні англомовні наукові роботи щодо нетрадиційної дипломатії неважко дійти висновку, що станом на сьогодні у науці немає єдиного розуміння того, що саме ми позначаємо терміном *public diplomacy*. Головна відмінність між двома домінуючими підходами полягає у відповіді на запитання: хто є суб'єктами цієї діяльності. У межах консервативного підходу стверджують, що ними є лише ті суб'єкти, які вступають у традиційні дипломатичні зносини, тобто традиційні суб'єкти міжнародного права – держави та міжнародні урядові організації [5, с. 69]. Прогресивний підхід базується на переконанні, що у теперішніх умовах перелік тих, хто може самостійно будувати і реалізовувати стратегії впливу на міжнародній арені, є значно більшим і включає, як мінімум, транснаціональні компанії та ключові структури так званого глобального громадянського суспільства [6]. Ще однією його особливістю є те, що важливою ознакою сучасної *public diplomacy* вважають наявність горизонтальних зв'язків між групами громадськості у різних країнах.

В Україні на офіційному рівні та у більшості публікацій *public diplomacy* перекладають як *публічна дипломатія*. Такий варіант викликає асоціації передусім з «відкритою», «нетаємною» дипломатією держави і видається прийнятним у межах консервативного підходу, який охоплює в основному діяльність державних органів, передусім міністерств закордонних справ та підпорядкованих їм структур, що спрямована на людей і організації за кордоном. Проте якщо брати за основу прогресивний підхід і теорію *new public diplomacy*, то термін публічна дипломатія не можна вважати найкращим [7; 8]. Тому у цій статті ми використовуємо термін *громадська дипломатія* (далі – ГД), хоча загалом вважаємо поняття «публічна дипломатія» та «громадська дипломатія» синонімічними, оскільки вони обидва походять від *public diplomacy* (корінь цієї проблеми – у багатозначності і надзвичайній гнучкості іменника та прикметника *public* в англійській мові; детальніше ці аспекти розкриті у роботі: [9, с. 21–25]). Отже, у межах цієї статті громадська дипломатія означає діяльність міжнародного актора (у широкому розумінні цього поняття [10]) з метою впливу на цільові аудиторії громадськості за кордоном.

2. Особливості міжнародної інформаційної і комунікаційної діяльності Росії та України.

Широкомасштабну діяльність Росії, спрямовану на іноземні цільові аудиторії, важко однозначно класифікувати. Безумовно, там можна віднайти елементи громадської дипломатії, проте упродовж існування путінського режиму центральне місце у ній зайняла агресивна пропаганда та різноманітні інформаційні маніпуляції, що є складовими елементами гібридної війни. Окремі новітні стратегії російської влади, корені яких сягають ще радянських часів, спрямовані на підірив довіри до будь-яких інформаційних ресурсів та

повідомлень, що повністю суперечить принципам, на яких базується громадська дипломатія. У наукових роботах ці стратегії вже отримали назву «війна проти правди» [1]. Їх застосовують, як правило, тоді, коли грубі прорахунки чи навіть злочини авторитарної влади породжують негативну інформаційну хвилю, і її необхідно перебити будь-якими засобами. Яскравим прикладом такої стратегії є реакція РФ після того, як контрольовані нею сили у 2014 р. збили малайзійський Боїнг у небі над Донецькою областю. Тоді кремлівські інформаційні ресурси разом із агентами російського впливу поширювали численні суперечливі «версії» подій, а також фейкові документи та дані з метою посіяти сумнів до тих, хто говорить правду, та назавжди поховати не вигідні факти за туманом брехні і маніпуляцій. Щось схоже відбувалося після того, як світовій громадськості стало відомо про масові жahlivi воєнні злочини, вчинені російськими військовими у Бучі, Ірпені, Гостомелі та інших населених пунктах України під час окупації.

Загалом, в останні роки у межах комунікації з закордонними аудиторіями Росія вже відкрито протиставляє себе Заходу та не приховує, що її головною метою є відновлення і розширення імперії. Тому основою її пропагандистської діяльності є імперські міфи «величчя» та постійне нав'язливе апелювання до минулого, коли ця велич нібито насправді існувала і не піддавалася сумнівам [2; 4]. Головними цінностями, які прощтовхує кремлівський режим та які повинні асоціюватися з ним у свідомості людей у різних країнах, є: сила, порядок, ефективність, стабільність. З-поміж закордонних аудиторій російські меседжі повністю зрозумілі лише в тих країнах, де у минулому був сильний російський вплив. Вони особливо привабливі для тих людей з цих країн, які відчувають ностальгію за радянським минулим та перебувають у межах інформаційно-культурної бульбашки «руського мира». Проте і в інших регіонах та на віддалених континентах зерна російської пропаганди так само знаходять плідний ґрунт для проростання, і це не дивно, якщо врахувати два прості поширені у світі міркування: «сильна Росія є надійною противогаю Заходу» (як варіант – противогаю Китаю) та «ворог мого ворога – мій друг».

Якщо звзити фокус до української ситуації, то метою росіян упродовж останніх десятиліть є переконати усіх інших, що Україна є яскравим прикладом неспроможної держави (failed state), де панує хаос, відбуваються постійні неконтрольовані кризи, розкол серед населення досягнув критичної точки, а демократичний проєкт повністю провалився. Водночас російська пропаганда зображає західну демократію «гнилою», неефективною та фасадною, а західний істеблішмент – маніпуляторами й агресивними авантюристами, які створили кризу в Україні. Величезні фінансові ресурси, які виділяють на російську інформаційно-пропагандистську діяльність, дозволяють задіяти практично весь відомий арсенал засобів та інструментів для взаємодії з широким переліком цільових аудиторій за кордоном [3; 9, с. 166–169].

В Україні почали активно і системно займатися комунікацією із закордонними аудиторіями після російського вторгнення у 2014 р., коли стало очевидно, що поширення російської пропаганди і наративів є елементом ширшої стратегії, спрямованої на ліквідацію українського суверенітету і незалежності. Станом на сьогодні протистояння деструктивному російському впливу залишається центральною темою політики України у цій сфері, і така ситуація, очевидно, збережеться у найближчі роки. Цей чинник враховано у Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 роки, де протидію гібридним загрозам, дезінформації та фейкам з боку РФ визначено як одну з трьох головних цілей [11, с. 19]. Так само у Комунікаційній стратегії МЗС України у переліку стратегічних цілей МЗС перше місце займає «протидія агресії РФ політико-дипломатичними засобами», яка охоплює боротьбу з дезінформацією та маніпулятивною інформацією [12, с. 11–12].

Ефективність української комунікації з закордонними аудиторіями тривалий час стримувало низьке фінансування і, з урахуванням цього, недостатнє охоплення аудиторій і обмежений перелік засобів та інструментів офіційної публічної дипломатії. Не менш важливо й те, що м'яка сила РФ у світі була незрівнянно більша, ніж м'яка сила України, що зумовлено історичними та іншими чинниками. Якщо звернути увагу на те, як зазвичай висвітлюють теперішнє і минуле України для людей у світі, то неважко помітити, що у багатьох регіонах і сферах (в науці, освіті, культурі, спорті тощо) російські наративи залишаються домінуючими, у той час як українські – малопомітні, і цю ситуацію дуже важко змінити. Ілюстративним є рейтинг держав за рівнем їхньої м'якої сили, розроблений компанією *Brand Finance*. У ньому станом на початок 2022 р. (дані стосуються реалій до широкомасштабного вторгнення) РФ займає дев'яту сходинку, поступаючись лише деяким країнам Заходу, а також Китаю та Японії, у той час як Україна знаходиться аж на 51 місці [13].

3. Сильні і слабкі сторони громадської дипломатії України та пропагандистської діяльності Росії після 24 лютого 2022 р.

Загалом, перед широкомасштабним вторгненням в Україну у 2022 р. російська діяльність з метою впливу на цільові аудиторії іноземної громадськості була, як мінімум, помітною, а у багатьох випадках – навіть високоефективною (зокрема, коли йдеться про вплив на політичні та інтелектуальні еліти в окремих країнах Західної Європи). Незважаючи на провальність і карикатурність низки комунікаційних проєктів Кремля (наприклад, щодо агресивного прощтовхування вакцини проти коронавірусу «Спутнік V» [2; 14]), йому все ж часто вдавалося підірвати довіру до своїх супротивників, сіяти хаос і, таким чином, здобувати для себе певні переваги. Враховуючи нерівність стартових можливостей, України, навіть за підтримки ЄС та США, було достатньо важко стримувати вплив російської пропаганди і маніпуляцій, не кажучи вже про те, щоб схилити шальки терезів у інформаційному протистоянні на свій бік. Проте вторгнення 2022 р. суттєво змінило ситуацію.

В умовах гарячої фази війни надзвичайно важливо розуміти потенціал обох сторін щодо впливу на іноземців. Для того, щоб це встановити, скористаємося напрацюваннями відомої американської дослідниці пропаганди і громадської дипломатії Ненсі Сноу, яка стверджує, що перевага у м'якій силі (як і ефективність зусиль у сфері громадської дипломатії) залежить від трьох чинників: 1) доступу до множинних комунікаційних каналів для впливу на те, як питання висвітлюються у глобальних медіа; 2) відповідності культури та ідей панівним глобальним нормам; 3) довіри до країни, що підкріплюється її внутрішньою і міжнародною поведінкою [15, с. 5]. Розглянемо детальніше характеристики цих чинників для Росії та України в умовах теперішньої війни.

3.1. Вплив на висвітлення питань у глобальних медіа.

Упродовж тривалого часу Росія користувалася значною перевагою у доступі до каналів комунікації зі світом. Крім її власних медіаструктур, у які вливалися значні кошти, вона використовувала різноманітні організації та групи впливу за кордоном. До того ж інтерес світу до Росії був значно більшим, ніж до України, і звичною була практика, коли російські представництва західних та інших медіа-компаній займалися, зокрема, і українськими питаннями. Не менш важливо, що Росія успадкувала увесь радянський пропагандистсько-маніпуляційний апарат і досвід, а світ за часи Холодної війни звик називати усі численні народи СРСР словом “Russians” і дивитися на їхні справи крізь викривлену призму Москви.

Україні, яка лише вчилася спілкуватися з іноземцями, та не до кінця розуміла, що саме вона повинна їм говорити, було важко протиставити щось дієве російській

пропагандистській машині. Ключові історичні події недавнього українського минулого – Помаранчева революція, Революція гідності, анексія Росією Криму та окупація Донбасу – на певний час привертала увагу світу до нашої країни, проте це не спричинило кардинальних змін у співвідношенні м'якої сили Росії та України (як уже зазначалося раніше, до 2022 р. російська м'яка сила залишалася величезною, у той час як Україна лише починала її формувати).

Широкомасштабне вторгнення 2022 р. суттєво змінило ситуацію на користь України, і у теперішніх реаліях життєво важливо закріпити ці зміни та зробити їх незворотними. Звичайно, у росіян залишилися колишні міжнародні канали комунікації та агенти впливу, проте після очевидних і численних міжнародних злочинів Росії готовність слухати та ретранслювати її позиції значно зменшилася. Натомість Україна (включаючи як офіційні структури, так і активну громадськість) здобула безпрецедентні можливості для донесення своєї позиції, утвердження українських наративів та формування привабливого іміджу країни у світі. Однією з головних причин цього можна вважати те, що до цього моменту вже відбулися глобальні кардинальні зміни у складі учасників міжнародної комунікації і громадської дипломатії, які були передбачені у наукових роботах початку 2000-их років [7]. Йдеться передусім про участь неурядових акторів, які за допомогою нових технологічних засобів розвинули у собі нові якості та суттєво наростили вплив, а також про встановлення прямих горизонтальних зв'язків між громадськістю різних країн.

Розглянемо кілька показових прикладів цього, які стосуються російсько-української війни. Насамперед, варто відзначити, що у теперішніх умовах позиція, що виносить неурядові структури за межі переліку суб'єктів громадської/публічної дипломатії, все менше здатна витримувати критику. З початком великої війни численні представники українського громадянського суспільства провадять бурхливу діяльність із донесення української позиції до урядів, бізнесів і людей у всьому світі. Спочатку, коли вважалося, що росіяни хочуть і здатні зупинити масштабну агресію своєї держави, ця комунікація велася і щодо російської аудиторії, а згодом – зосередилася в основному на збільшенні підтримки України у інших країнах світу. Вона здійснюється незалежно від урядових зусиль у цій сфері і паралельно з ними.

Цікавим зразком такої громадської дипломатії є тиск українців на іноземний бізнес для того, щоб він вийшов із РФ. Цей тиск здійснювався як безпосередньо на компанії через висвітлення їхньої співпраці з державою-агресором (таким чином міг постраждати їхній репутаційний імідж) або ж через бойкот їхніх представництв в Україні, так і за посередництвом і з залученням іноземної громадськості. Отже, у цьому випадку ми бачимо взаємодію з політичною метою за схемами: «українська громадськість – іноземний бізнес» або «українська громадськість – іноземна громадськість – іноземний бізнес». Важливо, що компанії реагували у відповідь, вступаючи в діалог і повідомляючи про частковий вихід з Росії. Своєю чергою, українська громадськість могла залишитися незадоволеною і вимагала більшого.

Випадки горизонтальної взаємодії корпорацій з іноземною громадськістю траплялися у міжнародних відносинах і раніше, проте ініціатором такої взаємодії, зазвичай, була корпорація, яка набувала рис суб'єкта громадської дипломатії [6]. Український приклад стосується відносин саме з ініціативи громадськості та демонструє перетворення останньої на справжнього суб'єкта ГД. В обох випадках така діяльність нерозривно пов'язана з міждержавними відносинами і іміджем цілої країни, тому її неможливо розглядати ізольовано від урядових зусиль у цій сфері. Це і є прояви справжньої нової громадської дипломатії (new public diplomacy), описаної у наукових роботах.

Ще один аспект стосується ролі політичних лідерів і їхньої здатності здобути прихильність іноземної аудиторії, а в окремих випадках навіть отримати щось на зразок культового статусу. Раніше такі явища були описані в літературі на прикладах президента США Дональда Трампа чи прем'єр-міністра Канади Джастіна Трюдо [16]. Українська війна породила нових міжнародних «політичних зірок» на зразок президента України Володимира Зеленського, якому значно допоміг у цьому його акторський досвід, чи прем'єр-міністра Великобританії Бориса Джонсона, який перетворився на культову особу в Україні.

Отже, повертаючись до першого чинника, визначального для рівня м'якої сили країни у світі, а саме – доступу до комунікаційних каналів для впливу на висвітлення певного питання у глобальних медіа, можна стверджувати, що у теперішньому світі таких комунікаційних каналів, як і суб'єктів впливу, стало значно більше і вони набагато диверсифікованіші. Це зіграло на руку Україні та дозволило їй перегравати на цьому полі Росію, що, як і раніше, покладається на традиційні комунікаційні канали і методи впливу – односторонню пропаганду, підкуп, залякування. Навіть використання кремлівським режимом передових інформаційних технологій не надто змінює картину, оскільки йдеться про те ж саме централізоване планування і ті ж самі методи, а зовсім не про самоорганізацію, децентралізацію та горизонтальні зв'язки (ймовірно, друга група характеристик притаманна певної мірою для так званих «хороших русских», які залишили територію власної країни, і це можна вважати ще одним викликом для ГД України, оскільки часто ці росіяни також, свідомо чи несвідомо, поширюють імперські наративи та міфи «руського мира»).

3.2. Відповідність ідей глобальним нормам.

Розглядаючи цей чинник важливо згадати ще одну трансформацію, яка відбувається у сфері громадської дипломатії, а саме – еволюцію розуміння її цілей. Сама ідея системної державної комунікації з іноземними аудиторіями виникла у США в часи Холодної війни [17]. Тоді однією з її головних цілей вважали забезпечення інтересу національної безпеки в рамках загального протистояння Заходу із країнами так званого соціалістичного блоку. З часом фокус уваги ГД змістився до ширшого переліку національних інтересів (економічних, культурних, безпекових та ін.), що потребують налагодження порозуміння з іншими народами у світі. В останні роки головною метою ГД дедалі частіше стали вважати конструювання привабливого іміджу держави в дусі теорій національного брендингу чи конкурентної ідентичності держави [9, с. 187–211]. В одній із сучасних робіт на цю тему говориться про те, що «зв'язки з громадськістю держави трансформуються у маркетинг держав», а національний брендинг там називають справжньою панацеєю для вирішення практично будь-яких проблем зовнішньої політики [18]. Проте бурхливі реалії початку 2020-их рр. переконливо доводять, що це далеко не так і що такий вузький неоліберальний погляд на державну комунікацію з іноземцями є явно недостатнім для того, щоб охопити більшість сучасних міжнародних проблем.

Поряд із цим розвиваються теорії, які окрім звичних цілей ГД у сфері покращення іміджу, розвитку міжнародного порозуміння та захисту національних інтересів, привертають увагу до ще одного важливого виміру громадської дипломатії, а саме – до промоції глобальних суспільних благ (global public goods) [19]. Безумовно, поширення таких ідей не випадкове у часи масштабних кліматичних змін та пов'язаних із ними загроз, включаючи глобальні пандемії, коли потрібно поєднати зусилля мільярдів людей у всьому світі, і лиш тоді можна очікувати позитивні результати. Проте у цьому контексті часто непоміченим залишалось ще одне ключове глобальне благо – мир на планеті і навіть самі умови для виживання людського роду перед загрозою ядерної війни, що після десятиліть майже повного забуття знову постала перед цивілізацією у 2022 р.

Масштабне вторгнення росіян в Україну і загострення конфлікту РФ із Заходом змушують радикально змістити фокус української ГД з іміджу держави в сторону глобальних суспільних благ, норм і цінностей. Безумовно, повного і чіткого їх переліку не існує, проте зрозуміло, що переважна більшість людей і народів у світі засуджують широке застосування воєнних засобів для вирішення міжнародних проблем, не кажучи вже про масове знищення цивільного населення й інші варварські акти з ознаками геноциду. Інакше кажучи, агресія та воєнні злочини РФ доводять, що ця держава є ворогом глобальних норм і цінностей, передусім тих, що стосуються миру та гуманізму, і це перетворює Україну на головного їхнього захисника. Саме цим можна пояснити значну підтримку українців у світі та заходи в дусі *cancel culture*, спрямовані проти всього російського [20]. Проте Росія не полишає спроб обернути ситуацію, що склалася, собі на користь. За допомогою різноманітних маніпуляцій вона намагається утвердити образ України як войовничої держави, яка сама спровокувала війну та відмовляється іти на мирні переговори, створюючи цим загрози для майбутнього усього світу. У такий спосіб Росія хоче приховати зловісне обличчя злочинця під маскою захисника глобальних цінностей.

3.3. Довіра, підкріплена поведінкою.

Тривалий час довіру світової громадськості до України підживляли як внутрішні проблеми, так і ворожа російська пропаганда. Щодо першого, то імідж нашої країни псували корупція, влада олігархів, бідність, економічні кризи. Щодо другого, то Росія десятиліттями намагалася утвердити образ України як *failed state* – утворення, яке випадково виникло на карті світу та не здатне на самостійне існування. Вона постійно поширювала фейки про домінування нацистів в Україні, які захопили владу, та про неодмінний швидкий занепад і розпад самої країни. Зрозуміло, що все це не сприяло посиленню довіри, а численні аспекти і нюанси української історії та сьогодення, які могли б прояснити теперішні непрості реалії, мало кого цікавили, окрім вузьких спеціалістів.

Довіра іноземців та їхнє ставлення до самої Росії суттєво відрізняється у різних країнах світу [21]. Загалом, можна стверджувати, що діяльність путінського режиму в останні роки не сприяла покращенню ситуації у цій сфері, оскільки він усе частіше відкрито вдався до вкрай сумнівних засобів для досягнення зовнішньополітичних цілей (тиск, обман, залякування, шантаж, застосування сили, фізичне усунення невігідних осіб, підкуп, співпраця з радикальними силами і режимами, руйнування міжнародного правопорядку) та організував міжнародні авантюри. Широкомасштабне вторгнення 2022 р., яке означає грубе порушення Кремлем як численних фундаментальних норм міжнародного права, так і багатьох інших домовленостей, спричинило справжній крах довіри до Росії. І хоча багато хто у світі все ще підтримує РФ, в основному як протипагу США та Заходу, це зовсім не означає впевненість у порядності, доброзичливості та прогнозованості російської влади і її народу.

У таких умовах Росії не залишається нічого іншого, окрім посилення своєї звичної стратегії – з одного боку, підживити довіру до України як свого головного супротивника, а також до Заходу й усіх союзників України у світі, а з іншого – сіяти хаос і недовіру до будь-кого і будь-чого (війна проти правди), щоб загальний міжнародний фон став ще гіршим, аніж її поведінка. Це створює значні ризики для України, оскільки вона може сподіватися на підтримку лише у такому світі, де все ще діють міжнародні норми та інституції, і де довіра до українців є значно більшою, ніж до росіян. Тому головним завданням громадської дипломатії, яку реалізують як урядові, так і неурядові суб'єкти, є не допустити вірусного поширення російської дезінформації про українську ситуацію (прикладі: нацистський режим, розробка бактеріологічної зброї, витік західної зброї за кордон в руки терористів тощо), що може суттєво знизити довіру світової громадськості до України.

Висновки. Росія упродовж тривалого часу намагається впливати на іноземні аудиторії використовуючи усі доступні їй засоби – починаючи від звичної громадської дипломатії і закінчуючи агресивною пропагандою і «війною проти правди». Проте широкомасштабне вторгнення 2022 р. створило для неї величезні проблеми у цьому плані, оскільки стали очевидними масштабні порушення нею загальноприйнятих міжнародних норм (особливо тих, що стосуються гуманності і забезпечення миру), а також її зловживання жорсткою силою, які ставлять під загрозу майбутнє усієї людської цивілізації. Війна певною мірою оголила для іноземних аудиторій сутність російського режиму та правду про широке використання ним пропаганди, фейків і маніпуляцій. Усе це мало наслідком значне падіння російської м'якої сили, яку навряд чи вдасться відновити в оглядовому майбутньому.

Україна здобула небачені раніше шанси донести свою позицію до світу за допомогою громадської дипломатії. Перед нею відкрилися численні канали міжнародної комунікації, а зацікавлення іноземців до всього українського значно зросло. В очах багатьох Україна є ключовим захисником важливих глобальних норм і цінностей, а українці викликають симпатію і співчуття як народ, що самовіддано бореться проти загарбника. Проте інтерес до України не буде постійним, а Росія усіма силами намагається зруйнувати довіру до України. Тому роль громадської дипломатії, яка охоплює як урядові і навіколоурядові проєкти, так і зусилля неурядових акторів різних країн, сьогодні безпрецедентно велика. У теперішніх реаліях важливими є всі цільові аудиторії, що знаходяться в усіх регіонах світу. Не варто забувати, що ставлення до Росії у багатьох країнах за межами Заходу все ще залишається досить позитивним, а виграти інформаційну війну на Заході зовсім не означає виграти її у всьому світі. Отже, потрібна особлива увага до роботи з громадськістю в Азії, Латинській Америці та Африці. Цільовим аудиторіям у цих країнах необхідно демонструвати відданість українців загальнолюдським цінностям, що проявляється в їхній відчайдушній боротьбі проти імперіалізму та за своє національне визволення і самобутність.

Список використаної літератури

1. Bräuninger T., Marinov N. Political elites and the “War on Truth”. *Journal of Public Economics*. 2022. 206. 104585. P. 1–14.
2. Manor I., Pamment J. From Gagarin to Sputnik: the role of nostalgia in Russian public diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2022. 18. P. 44–48.
3. Simons G. Russian public diplomacy in the 21st century: Structure, means and message. *Public Relations Review*. 2014. 40. P. 440–449.
4. Becker D. Historical Memory and Public Diplomacy: The Case of Russia. *Routledge Handbook of Public Diplomacy. Second Edition* / Eds: Snow N., Cull N. Routledge, 2020. P. 301–305.
5. Ayhan K. J. The boundaries of public diplomacy and nonstate actors: A taxonomy of perspectives. *International Studies Perspectives*. 2019. 20(1). P. 63–83.
6. Mogensen K. From public relations to corporate public diplomacy. *Public Relations Review*. 2017. 43. P. 605–614.
7. Melissen J. The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice. *The New Public Diplomacy: Soft Power in the Information Age*. New York: Palgrave Macmillan, 2005. P. 3–27.
8. Сухорольська І. Нова громадська дипломатія та особливості її реалізації у сучасних умовах. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2015. 27. С. 136–143.
9. Сухорольська І., Турчин Я. Громадська дипломатія та демократичний імідж держави. Львів, 2019. 272 с.
10. Дорош Л. Багатоманітність міжнародних акторів: проблеми класифікації. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія*. 2012. 182. Вип. 170. С. 14–18.

11. Стратегія публічної дипломатії МЗС України на 2021-2025 роки. *Міністерство закордонних справ України*. 16.08.2022. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>
12. Комунікаційна стратегія МЗС України. *Міністерство закордонних справ України*. 16.08.2022. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/communication-strategy.pdf>
13. Global Soft Power Index. *Brand Finance*. 16.08.2022. URL: <https://brandirectory.com/softpower/>
14. Atamanenko A., Konopka N. Russia's and China's Vaccine Diplomacy in Central and Eastern Europe. *Copernicus Political and Legal Studies*. 2022. 1(1). P. 7–13.
15. Snow N. Rethinking Public Diplomacy in the 2020s. *Routledge Handbook of Public Diplomacy. Second Edition* / Eds: Snow N., Cull N. Routledge, 2020. P. 3–12.
16. Cooper A. Adapting Public Diplomacy to the Populist Challenge. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2020. 14. P. 36–50.
17. Gregory B. Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. 616(1). P. 281–282.
18. Rasmussen R. K., Merkelsen H. The new PR of states: How nation branding practices affect the security function of public diplomacy. *Public Relations Review*. 2012. 38. P. 810–818.
19. Zhang J., Swartz B. C. Public diplomacy to promote Global Public Goods (GPG): Conceptual expansion, ethical grounds, and rhetoric. *Public Relations Review*. 2009. 35. P. 382–387.
20. Білаш К. Культурні санкції проти Росії: очікування та реальність. *Лівий берег*. 21.03.2022. URL: https://lb.ua/culture/2022/03/21/510423_kulturni_sanktsii_protii_rosii.html
21. Russia's soft power collapses globally following invasion, attitudes towards Ukraine soar. *Brand Finance*. 14.03.2022. URL: <https://brandfinance.com/press-releases/russias-soft-power-collapses-globally-following-invasion-attitudes-towards-ukraine-soar>

PUBLIC DIPLOMACY UNDER THE CONDITIONS OF RUSSIA'S AGGRESSIVE WAR AGAINST UKRAINE

Iryna Sukhorolska, Iryna Klymchuk

Lviv Polytechnic National University,

Institute of the Humanities and Social Sciences,

Department of Political Science and International Relations

Metropolitan Andrey str., 5, 79013, Lviv, Ukraine

In the article the peculiarities of public diplomacy in the realities of the Russian-Ukrainian war are examined, and the strengths and weaknesses of Ukraine and Russia in terms of influencing the target foreign publics are identified.

It is concluded that, taking into account the inequality of starting opportunities, before the large-scale invasion in February 2022, Ukraine, even with the support of the EU and the USA, had found it very difficult to curb the influence of Russian propaganda and manipulation let alone to start winning the information war. However, large-scale Russian aggression and numerous international crimes committed by this state have significantly changed the situation. In order to determine the level of influence of both states in the international communication arena as well as the level of their soft power at present, three factors singled out by Nancy Snow are taken into account, namely: access to multiple communication channels; consistency of culture and ideas with prevailing global norms; a country's credibility enhanced by its behaviour.

It was established that the increase in the number and diversification of communication channels and subjects of influence in the international arena, as well as the rapid change in the attitude towards Russia in the world, provided Ukraine with unprecedented opportunities to convey its position, spread Ukrainian narratives, and form an attractive image of the country. Meanwhile, Russia still relies on traditional communication channels and methods of influence, in particular on one-sided propaganda, bribery, intimidation. In addition, the large-scale aggression and war crimes of the Russian Federation are strong arguments in support of the position that this state is an open enemy of global norms and values, especially those related to peace and humanism, and this turns Ukraine into their main defender. This fact can explain the significant support of Ukrainians in many countries and the rise of the cancel culture directed against Russia. Under such conditions, the role of Ukrainian public diplomacy grows significantly, and its main tasks include maintaining and increasing support for Ukraine in the world, countering Russia's information warfare operations, as well as establishing relations with publics in distant countries where Russian influence remains strong.

Key words: public diplomacy, Russian-Ukrainian war, propaganda, information war, values.